

69948 - Sadaka-i câriyeye teşvik etmek

Soru

Sizden, sadaka-i câriyeden ne kastedildiğini ve sadaka-i câriyeye teşvik hakkında bana bir öğüt vermenizi istiyorum.

Detaylı cevap

Allah Teâlâ, kullarını kendisine ibâdet etmeleri için yaratmıştır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾ [سورة الذّاريات الآية: 56]

"Ben, cinleri ve insanları ancak bana ibâdet etsinler diye yarattım."[\[1\]](#)

Allah Teâlâ, kulunun dünya ve âhirette büyük sevâp ve ecir elde edebileceği birtakım amelleri de ona dîn kılmıştır.

Bu ameller, sadece dünya hayatıyla sınırlı değildir. Aksine vefâtından sonra sevâplarının artmasına vesile olacak yolları da ona dîn kılmıştır. Bu ameller, sadaka-i câriyelerdir.

Nitekim Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثٍ: صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ، وَعِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ، وَوَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ﴾ [رواه]

[مسلم]

"İnsan öldüğü zaman, amelinin sevabı kesilir. Ancak (hayrın devamlı olması ve faydasının kesilmemesi sebebiyle) şu üç şeyin sevabı kesilmez: Sadaka-i Câriye (müslümanların yararlanması için bir şeyi Allah rızâsı için vakfetmek gibi), faydalı ilim (insanlara Allah rızâsı için dînî ilimleri öğretmek veya bunun için kitap yazmak gibi), kendisine duâ eden hayırlı evlât (insan vefat ettikten sonra arkasında kendisine rahmet ve mağfiretle duâ eden birisini bıraktığı zaman, o evlâdın duâsı, yabancı bir kimsenin duâsından daha çok kabûle şayandır)."[\[2\]](#)

İslâm şeriatı, sadaka-i câriyeyi teşvik etmiştir. Kendisi öldükten sonra salih amelinin ve gayretlerinin vefâtından sonra ölmemesi, mü'mine, fazîlet olarak yeter.

Nitekim Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- bu konuda şöyle buyurmuştur:

إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثٍ: صَدَقَةٌ جَارِيَةٍ، وَعِلْمٌ يُنْتَفَعُ بِهِ، وَوَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ. [رواه]

[مسلم]

"İnsan öldüğü zaman, amelinin sevabı kesilir. Ancak (hayrın devamlı olması ve faydasının kesilmemesi sebebiyle) şu üç şeyin sevabı kesilmez: Sadaka-i Cârîye (müslümanların yararlanması için bir şeyi Allah rızâsı için vakfetmek gibi), faydalı ilim (insanlara Allah rızâsı için dînî ilimleri öğretmek veya bunun için kitap yazmak gibi), kendisine duâ eden hayırlı evlât (insan vefat ettikten sonra arkasında kendisine rahmet ve mağfiretle duâ eden birisini bıraktığı zaman, o evlâdın duâsı, yabancı bir kimsenin duâsından daha çok kabûle şayandır)."[3]

İmam Nevevî -Allah ona rahmet etsin- hadisin şerhinde şöyle demiştir:

"Âlimler şöyle demişlerdir:

Hadisin anlamı şudur: Ölen kimsenin ameli, onun ölmesiyle birlikte kesilir. Bu üç şeyin dışında kendisine devamlı sevap yazılması da kesilir. Çünkü bu üç şeyin devam etmesinin sebebi kendisidir. Zirâ çocuk, babanın kesbindendir. Aynı şekilde geride bıraktığı ta'lim ve tasnif (eğitim ve telif) de böyledir. Yine vakıf demek olan sadaka-i câriye de böyledir."[4]

Ebu Hureyre'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- bu konuda şöyle buyurmuştur:

إِنَّ مِمَّا يَلْحَقُ الْمُؤْمِنَ مِنْ عَمَلِهِ وَحَسَنَاتِهِ بَعْدَ مَوْتِهِ: عِلْمًا نَشَرَهُ، وَوَلَدًا صَالِحًا تَرَكَهُ، وَمُضْحَقًا وَرَثَةً، أَوْ مَسْجِدًا ((.بَنَاءً، أَوْ بَيْتًا لِابْنِ السَّبِيلِ بَنَاءً، أَوْ نَهْرًا أَجْرَاهُ، أَوْ صَدَقَةً أَخْرَجَهَا مِنْ مَالِهِ فِي صِحَّتِهِ وَحَيَاتِهِ، تَلَحُّقُهُ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهِ [رواه ابن ماجه وقال المنذري في الترغيب والترهيب: إسناده حسن، وحسنه الألباني في صحيح ابن ماجه

"Şüphesiz ölümünden sonra mü'mine, ameli ve sevaplarından erişen şeylerden bazıları şunlardır:

- (Öğretmek veya telif etmek sûretiyle) yaydığı bir ilim,
- Geride bıraktığı (kendisine duâ eden) hayırlı bir evlât,
- (Okunsun diye) miras olarak bıraktığı bir mushaf (Kur'an),
- İnşa ettiği bir mescid (câmi),
- Yolda kalmışlar (yolcular) için inşa ettiği bir ev,
- (Kanal açmak sûretiyle) akıttığı bir nehir,
- Hayatta, sıhhati yerindeyken verdiği bir sadaka, ölümünden sonra kendisine erişir." [5]

Sadaka-i Cârîye; insanın vefâtından sonra sevâbı devam eden ameldir. Bunun içindir ki pek çok âlim, sadaka-i cârîyeyi vakıf olarak belirtmişlerdir. Tıpkı bir kimsenin câmi yaptırması gibi. Çünkü vakıf ayakta kaldığı sürece kendisine sevâp yazılması devam eder.

Fakirleri ve yoksulları doyurmak gibi, sevâbı devam etmeyen sadakaya gelince, bu sadakanın, sadaka-i cârîye diye adlandırılması doğru değildir. Ecir ve sevâbı büyük olmasına rağmen bu sadaka, sadaka-i cârîye diye adlandırılmaz.

İbn-i Hazm -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Sadaka-i cârîye; ölümden sonra ecri kalıcı olan sadakadır." [6]

Değerli âlim Muhammed b. Salih el-Useymin -Allah ona rahmet etsin- Riyâzu's-Sâlihîn şerhinde şöyle demiştir:

"Sadaka-i Cârîye; insanın, hayatta iken malından tasadduk ettiği ve ölümünden sonra insanın lehine devam eden her salih ameldir. İnsanın tasadduk ettiği malı, kendisine fayda verecek olan gerçek malıdır." [7]

Nitekim Âişe -Allah ondan râzı olsun-, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'in zamanında (Kurban olarak) bir keçi kesmişler ve bir buttan başka hepsini tasadduk ettiklerini haber verince, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- ona:

مَا بَقِيَ مِنْهَا؟ قَالَتْ: مَا بَقِيَ مِنْهَا إِلَّا كَتَمُّهَا قَالَ: بَقِيَ كُلُّهَا غَيْرَ كَتَمِهَا. [رواه الترمذي وصححه الألباني في صحيح الترمذي]

"Ondan (kurbandan) bir şey kaldı mı? diye sordu.

Âişe -Allah ondan râzı olsun-:

-(Etin hepsini dağıttık). Bir buttan başka bize hiçbir şey kalmadı!' dedi.

Bunun üzerine Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- ona:

-Desene ey Âişe! Bir buttan başka hepsi bize kaldı!"[8]

Bunun anlamı; insanın yemekte olduğu şeyler, yok olacak ve kendisine bir şey kalmayacaktır. Allah Teâlâ katında kalıcı olan ise, tasadduk ettiği ve kıyâmet günü ondan faydalanacağı malıdır.

Bu hadis, Allah Teâlâ'nın şu sözüne işâret etmektedir:

مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ وَلَنَجْزِيَنَّ الَّذِينَ صَبَرُوا أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ. [سورة النحل الآية: 96]

"Sizin yanınızdaki tükenir, Allah katında olan ise kalıcıdır. Elbette sabredenlere, yapmakta olduklarının en güzeliyle mükâfatlarını vereceğiz." [9]

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-, Allah Teâlâ'nın insanlar arasında hüküm verinceye kadar güneşin kulların başlarına yaklaştırılacağı kıyâmet gününde herkesin sadakasının gölgesinde kalacağını haber vermiş ve şöyle buyurmuştur:

كُلُّ أَمْرٍ فِي ظِلِّ صَدَقَتِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يَقْضِيَ اللَّهُ بَيْنَ النَّاسِ. [رواه أحمد وصححه الألباني في صحيح الجامع]

"Allah, insanlar arasında hüküm verinceye kadar herkes sadakasının gölgesinde kalır."

[10]

Bundan dolayı ey kardeşim! Sadaka vermekte acele etmelisin. Vereceğin sadakanın da, sadaka-i câriye olmasına gayret göster ki ölümden sonra sana fayda verebilsin.

Allah Teâlâ'dan, O'nun sevdiği ve hoşnut olduğu amellerde seni muvaffak kılmasını niyaz ederiz.

[1] Zâriyât Sûresi:56

[2] Müslim; hadis no:3084

[3] Müslim; hadis no:3084

[4] "Esnâ el-Metâlib", c: 2, s: 447

[5] İbn-i Mâce, hadis no: 242. el-Munzirî, 'Sahihi't-Terğîb ve't-Terhîb', c:1, s:78'de şöyle demiştir: "Hadisin isnadı hasendir." Elbânî de "hadis, hasendir" demiştir.

[6] el-Muhallâ, c: 8, s: 151

[7] İbn-i Useymîn, "Riyâzu's-Sâlihîn Şerhi", c: 4, s: 13

[8] Tirmizî, hadis no: 2470

[9] Nahl Sûresi: 96

[10] İmam Ahmed, hadis no: 16882. Elbânî, 'Sahihu'l-Câmi', hadis no: 4510'da hadis sahihtir, demiştir.